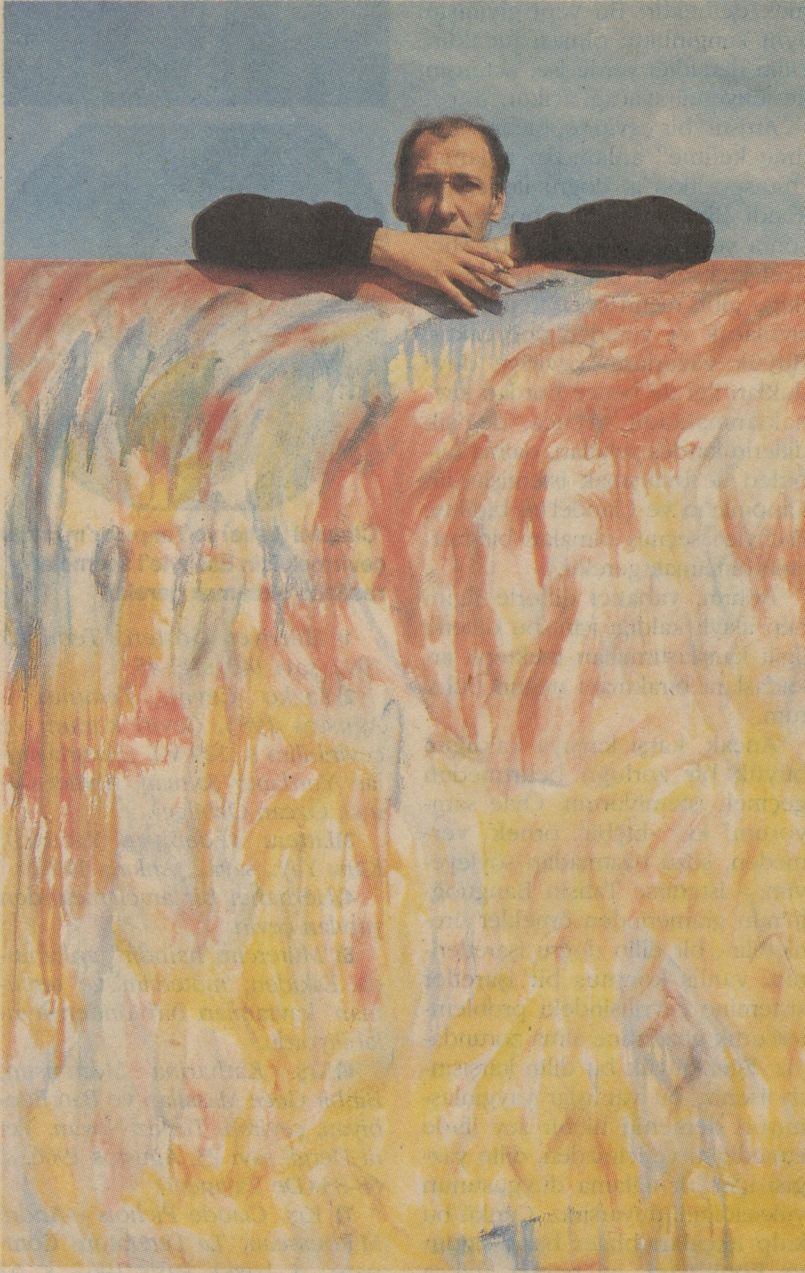

Mübin, bu meçhul

Mübin Orhon yalnızlığın dehşetli
bir ustasıydı **Utku Varlık**

Ara Güler'in objektifinden. 70'li yıllarda Paris'te Mübin Orhon bir tablosuyla

Paris'te 1981 yılında ölen Mübin Orhon, Türkiye'deki son sergisini 1979'da açmıştı. Galeri Nev İstanbul ve Ankara'da sanatçının resimlerini sergiliyor. Utku Varlık, Orhon'un yaşamından anımsadıklarını anlatıyor.

Mübin nasıl anlatılır? Georges Perec'in üslubuyla yaşanmışlıklardan geriye kalanları anımsamaya çalışayım.

"Dönelim

Her geçen gün bir açıklamadır
Biz yıllarca önce daha bir

bunalırdık
Kullanılmış eşyalar gibi
ordan oraya

Taşınır atılırdık

Bir ağır çekimde yüzlerimiz
Şöyleydi

Su içen güvercinler gibi
ürkektik, bakışıklıydık

Bir de alkollere düşkünlük ki,
kınanırdık, niye sanki

Çünkü biz bilmez miydik alkol
hiçbir zaman kurtuluş değildi
Üstümüzde bir karabasandı

yalnızca."

Mübin'in de çok sevdiği Edip Cansever'in bu dizelerini anımsıyorum.

Sevgili Nahit Hanım'ın, '50 yılları öncesi Ankara'da tanıdığı genç mülkiye mezunu, basket oynayan ve de Paris'e Sosyal-Ekonomi okumaya gidip de ressam olan Mübin'i anlattığını anımsıyorum.

Edip Cansever'in Fenerbahçe'deki evinde bir rakı sofrasını, komşusu Mübin'in ağabeyisi Fehim ve Aydın Arakon'la muhabbetimizi; 'İstanbul'un Fethi' filminde Fatih'in kolunda saat var mıydı, yok muydu, tartışmamızı anımsıyorum.

Selahattin Hilav'ın '50 yıllarında Paris'te tanık olduğu bir olay: Fransız Naci ve akademili boksör Oktay'ın bir gün canı sıkılıp, Mübin'i mihrace gibi giydirerek İs-

veç'e adam dövmeye gittiklerini anımsıyorum.

Sürpriz! Kimsenin beklemediği ya da düşünmediği bir olay. Mübin'in askerlik yapmak üzere Türkiye'ye dönüşünü anımsıyorum.

Kırkırelideki bir piyade taburuna atanan Mübin'in yedek subay üniformasıyla haftasonları Nazmi'ye düştüğünü ve de garson 'Halaskar' Fevzi Bey'i Fransız aksanıyla çağırdığını anımsıyorum.

Bir akşamüstü Edip Cansever'in teknesiyle "çok bereketli bir kol-yos avından" dönerken, Fenerbahçe'deki iskelede bizi bekleyen Mübin'in bir direk misali denize düşüşünü anımsıyorum.

Bizden bir yıl sonra, 1971'de Paris'e gelen Komet'e, Mübin'in Porte de Vanves'deki evinde bir oda verdiğini anımsıyorum.

Yine o günlerde Cafe Rostand'da otururken, Komet'in ağlayarak gelişini ve kendisinin evde olmadığı bir gün Mübin'in tuval ve boyalarını kullandığını ve de bu olaydan bizim sorumlu olduğumuzu söylediğini anımsıyorum.

Dedesinin Tanzimat Fermanını okuyan Mustafa Reşit Paşa olduğunu anımsıyorum.

St.Michel'e Abidin Dino'nun evine tanışmaya giderken, bir şişe votka aldığımızı anımsıyorum.

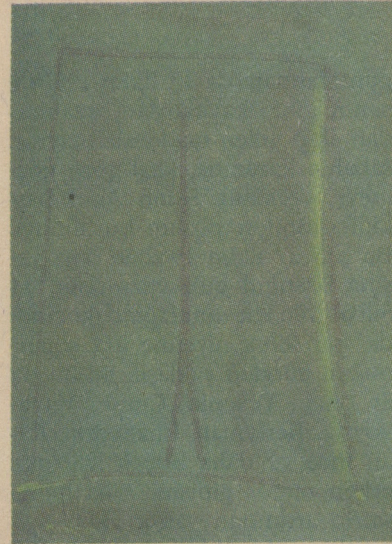
Kendi yaptığı resmin dışına kapılarını katiyen açmadı ya da öyle gösterdi. Başkalarına dönük tartışmalar hemen değişik boyutlardaki Fransızca küfürlere dönüştü. Bunun 'ona özgü bir tavır olduğunu' anımsıyorum.

Yalnızlığın dehşetli bir ustasıydı. Porte de Vanves'deki yaşantısı, odası ve alttaki cafe arasında seyreliyordu. Belki de bitimsiz seyahatlere çıkmanın başka bir yolu olduğunu anımsıyorum.

1973-74 yılında Rue des Beaux-Arts'daki Arman Zerbib galerisiyle çalışıyordum. Zerbib kardeşler 1950'li ve 1960'lı yılların ünlü bir galerisi ve tablo satıcısıydılar ve özellikle Poliakoff'un tüm tablolarını bu galeriden geçmişti. Bir gün Arman Zerbib, Mübin'i tanıyıp tanımadığımı sordu; "60 yıllarında Mübin'i galeride büyük fiatlara satmaya çalışırken, üstad Montparnasse'da geceleri kafa çekip,

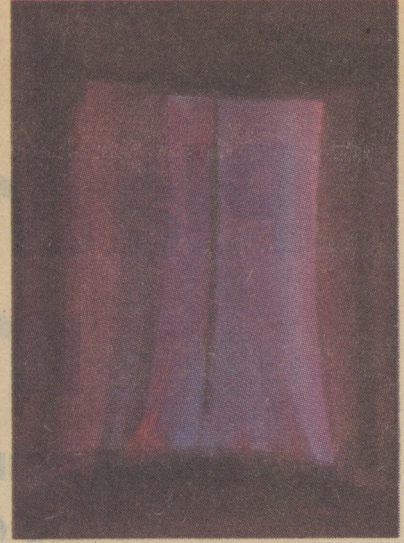
resimlerini 15 Frank'a okutuyordu, ne yazık" dediğini anımsıyorum.

Bir gün Mübin, 210 Bd. Raspail'ya nakl-i mekân etti. Ev sahibini tanıdığı için, kısa bir sürede diğer katlar da dostlarla doldu; birinci kat, Münevver Andaç, karşıda Sinan Bıçakcıoğlu, üçüncüde Mübin, altıncı katta solda Komet, sağda Mehmet Nazım. Acaba Mübin, yalnızlığın 'tebeşir çemberinden' çıkmak mı istiyordu? Paris'te her evin altında bir cafe vardır, bu kez mekân 'Cafe Gymnase'ydi ve hangi saatde gelerseniz gelin, patronu 'Auvergnat de Paris' gazetesini okurken bulduğunuzu ve cafenin, yakındaki lisenin genç kızlarıyla cıvıladığını anımsıyorum.

Bir kış günü Mübin 'domates dolması' özleminden söz etti. Öyle bir özlem ki, bir tarafı düşmesin diye aranıp domates bulundu ve Rue Pascal da bir sofraya kuruldu. Gecenin bitiminde Mübin'in tabağına dokunmadığı dikkatimi çekti. "Demek Mübin'in açlığı, Knut Hamsun'un 'açlık'da anlattığıydı" diye düşündüğümü anımsıyorum.

Öbür yandan Mübin bir başka yazarın konumuna girerdi: Beklett. Örneğin günlerce parasızlık çekerdi; alttaki cafede içki veresiyeye yazılır, zaten yemekle bir ilişkisi yok. Bu süre içinde beklediği kişi, çok zengin koleksiyoner ve asil bir İngiliz. Dediğine göre, bir müzeyi dolduracak kadar resim

Mübin Orhon'un sergilerde yer alan tablolarından üçü

almış kendisinden. Bu kişiyi kafamda çizdiğimi anımsıyorum.

Bir sabah Cafe Gymnase'in önünden geçerken, Mübin'in yalnızca alkollere daldığını gördüm. Kaçmak olmazdı, selamladım. Bana ses çıkartmamamı ve peşinden gelmemi söyledi. Üçüncü kata çıktık ve evine girdik. Mübin yerdeki Gerard pikapa bir tekme attı ve plak cızıldayarak Ruhi Su'nun sesini yansıttı, bu ara bana, karşı duvara dayalı bir tuvali gösteriyordu. Tuvalin yeni bitmiş ve tek düze bir yeşile boyanmış olduğunu anımsıyorum.

Mübin öldüğünde, evdekiler dağılan parçalarını toplayıp kızına verdiler. Kara kutusunun bulunmadığını anımsıyorum. ■

